

Батыс Қазақстан облысы Білім басқармасының Білім беруді дамыту орталығы

Географиялық карталар мен картография негіздері
*(география пәнінен 10-11 сыныпқа арналған
элективті курс бағдарламасы)*

Орал, 2021жыл

Батыс Қазақстан облысы Білім басқармасының Білім беруді дамыту орталығының сараптама кеңесінде қаралып, облыс педагогтарына таратуға ұсынылды. Хаттама №4, 29.10.2021 жыл

Құрастырушылар: Ажғалиев Н.Ш.

№ 41 мектеп-лицейінің география пәні педагог-зерттеуші мұғалі

Адиева Л.С.

№ 41 мектеп-лицейінің география пәні педагог-эксперт мұғалімі

Пікір жазғандар: ГалимовМ. А.

М.Өтемісов атындағы БҚУ география кафедрасының меңгерушісі г.ғ.к.,доцент

Жолмуханова А.С.№45ЖООБМ нің география пәнінің мұғалімі педагог зерттеуші

«Географиялық карталар мен картография негіздері» элективті курс бағдарламасын 10-11-сынып оқушылары меңгеруде географиялық құбылыстар мен процестерді, олардың өзара байланысын кеңістіктік орналастыру заңдылықтарын, динамикасы мен болжамын білудің ең тиімді құралы болып табылады.Бұл ұсынылып отырған таңдау курс география пәнінің мұғалімдеріне көмекші құрал ретінде пайдалануға болады.

МАЗМҰНЫ

Түсінік	
хат.....	4
Бағдарламаның мазмұны	
.....	7
Күнтізбелік-тақырыптық	
жоспар.....	12
Сабақ жоспары үлгілері	
.....	16
Пайдаланылған	
әдебиеттер.....	32

Түсінік хат

"Географиялық карталар мен картография негіздері" элективті курсы оқушыларға қажет, өйткені ол физикалық географиямен, экономикалық географиямен тығыз байланысты дамып келе жатқан картография әдістері. Карталарды қолдана білу және оларды түрі бойынша ажырата білу жаратылыстану және әлеуметтік ғылымдарда кеңінен қолданылады. Географияны зерттеуде қолданылатын картографиялық әдіс географиялық құбылыстар мен процестерді, олардың өзара байланысын кеңістіктік орналастыру заңдылықтарын, динамикасы мен болжамын білудің ең тиімді құралы болып табылады. Жалпы картографияның географияның табиғи, әлеуметтік, экономикалық және экологиялық аспектілерін зерттеудегі рөлі белгілі. Соңғы уақытта географиялық карталар адамзаттың жаһандық мәселелерін шешуде "адам-қоғам-табиғат" жүйесіндегі өзара әрекеттесу мен өзара әсер туралы кеңістіктік ақпараттың тасымалдаушысы ретінде үлкен маңызға ие.

Элективті курстың өзектілігі мен маңыздылығы-бұл оқушыларды әр білімді адамға қажетті теориялық біліммен және практикалық дағдылармен қамтамасыз етеді, пәнді тереңдетіп оқытуды жүзеге асыруға ықпал етеді, талдау, жалпылау, карталарды салыстыру, әртүрлі практикалық мәселелерді шешу дағдыларын дамытуды қамтиды, оқушылардың номенклатуралық сөздік қорын арттырады. Кешенді сипаттамаларды жасау кезінде жоспар бойынша жұмыс істеуге үйретеді. Элективті курстың мазмұны оқушыларды карталардың пайда болу және құрылу тарихы, оларды құру және пайдалану әдістері туралы білімдерін кеңейтуге мүмкіндік береді.

Білім құрылымындағы таңдау курсының орны:

«Географиялық карталар мен картография негіздері» элективті курсы 10-11 сыныптарда оқылатын география пәні бойынша оқушыларға қосымша құрал.

Мақсаты:

- географиялық карталарды зерттеу арқылы оқушылардың картографиялық, физикалық-географиялық, әлеуметтік-экономикалық, экологиялық, өлкетану білімі, дағдылары, құндылық қатынастары жүйесін меңгеруі;
- әртүрлі жағдайларда білімді қолдану жолдарын меңгеру;
- оқушылардың шығармашылық әлеуетін табысты іске асыру үшін оқушылардың білім беру стандартының шегінен шығатын әлеуметтік, коммуникативтік, географиялық құзыреттіліктерін қалыптастыру;
- олардың географияға деген танымдық қызығушылығын арттыру және пәнді оқуға тұрақты уәждемені қалыптастыру.

Бағдарламаның міндеттері:

- 1) халықаралық қарым - қатынастың "тілдерінің" бірі-халықаралық өмірдің аса маңызды әлеуметтік-экономикалық мәселелерін, Қазақстандағы, әлемнің

басқа елдері мен өңірлеріндегі геосаяси және геоэкономикалық жағдайды, олардың ықтимал даму үрдістерін дұрыс бағалау үшін географиялық карта мен қазіргі заманғы геоақпараттық технологиялар мен интернет ресурстарын пайдалану;

2) оқушылардың шығармашылық өзін-өзі көрсетуі және өзін-өзі дамытуы үшін жағдай жасау;

3) күнделікті өмірде, қоршаған ортаны сақтауда және ондағы әлеуметтік-жауапты мінез-құлықта географиялық білім мен іскерлікті пайдалану;

4) Өз Отанын, оның ішінде кіші Отанын білу және сүйу;

5) оқушыларды отансүйгіштік және төзімділік рухында тәрбиелеу;

6) шығармашылық, практикалық жұмыстардың әдістемесімен танысу;

7) мамандықты дұрыс таңдау үшін жағдай жасау;

8) статистикалық деректермен, қосымша материалдармен және әдебиетпен жұмыс істеуге ықпал ету.

Өзектілігі:

Жаратылыстану ғылым саласын ғылыми жүйелі меңгертуде- бүгінгі күннің ең өзекті мәселесі. География пәнін оқып-үйрену барысында оқушы бойында сол меңгерген білімін күнделікті өмір жағдайында қолдана алуын, кездескен әлеуметтік проблемаларды шеше алуын қамтамасыз ететін қабілеттер-түрлі құзыреттіліктер қалыптастыру көзделген.

Күтілетін нәтиже:

- оқушылар қабілетіне қарай мемлекеттік стандартқа сәйкес саналы білім алады.
- өз бетінше ойлай білетін белсенді, өзін-өзі реттеп, жауапкершілікпен қарайтын тұлға қалыптасады.
- түпкі нәтиже білім сапасын арттыру болып табылады.

Оқушыларға қойылатын талаптар:

- Географиялық білімнің жинақталуы мен қалыптасуының негізгі кезеңдерін білуі; Географиялық карталарды пайдаланып сонымен қатар табиғи процестер, халықтар, жерді қалалардың орналасуы, туризм нысандары және т.б. туралы әртүрлі ақпарат көзі ретінде қолдана білуі.
- картографияның қазіргі жағдайы мен даму перспективалары, Қазақстандағы картографияның дамуын білуі;
- Картографиялық шартты белгілер-карталарда әртүрлі объектілер мен құбылыстарды, олардың сапалық және сандық сипаттамаларын бейнелеу үшін қолданылатын символдық графикалық белгілер жүйесін білуі; Карталардың масштабын анықтау. Масштаб: сандық, атаулық масштабты анықтау мәселелерін шешу, басты бөліктерін білуі; Карта және оның түрлерін ажырату, мақсаты бойынша карталар ғылыми-анықтамалық - ғылыми зерттеулерді орындауға және барынша толық ақпарат алуға арналған карталарды оқи білуі;

- Ішкі сулардың түрлері мен таралу заңдылығы, су қорлары және оларды пайдалану мен қорғау шараларын білуі;
- Материктердегі географиялық белдеулілік пен табиғат зоналарының орналасуы және олардың басты ерекшеліктерін, адамның шаруашылық әрекеті әсерінен өзгеру дәрежесін білуі;
- Топографиялық карталардың мазмұнының толықтығы мен дәлдігі техникалық мәселелерді шешуге мүмкіндіктерін білуі;
- Кешенді картаны оқу және талдау. Аумақтың кешенді сипаттамасын жасай білуі.

Оқушылар қолдана білуі тиіс:

- Оқулықтан басқа энциклопедия материалын, географиялық сөздіктерді пайдалана білу;
- Сұрақтарға жауап беру үшін оқулық суреттерін, карталарды пайдалана білу;
- Берілген мәліметерді пайдаланып диаграммалар мен сызбалар құрастыра білу;

Күнтізбелік-тақырыптық жоспар
«Географиялық карталар мен картография негіздері» элективті курс бағдарламасы
10-11 сынып

№	Тақырыбы	Оқу мақсаты	Сағат саны			Өткізу түрі	Пайдаланатын материалдар
			Барл	теория	практика		
1	Адамдардың, қоғамның өміріндегі географиялық картаның рөлі. Картографияның дамуына тарихи шолу.	материалды талдайды және зерттеу нәтижелерін әр түрлі академиялық формада ұсынады; картографияның даму эволюциясына шолу жасайды;	1	1		дәріс	конспект, схема эволюциялық карта схемасы
2	Заманауи картографиялық әдістер.	тақырыпқа сәйкес картографиялық зерттеулер әдістерін қолданады;	1		1		заманауи картографиялық әдістерді қолданады
3	Географиялық карталар. Географиялық картаның шартты белгілері.	карталардың әртүрлі типтеріндегі шартты белгілердің рөлін, мәнін бағалайды;	1		1		шартты белгілерді жіктеу кестесі
4	Топографиялық карталардың масштабы. Масштаб түрлері.	Есептерді шешу үшін масштаб туралы білімді қолданады	1		1		масштабты анықтау бойынша есептер
5	Географиялық карталардың түрлері	карталардың түрлерін жіктеу бойынша ақпаратты талдайды;	1		1		Карталардың әртүрлі түрлерінің сипаттамалары

6	Карталардың қолданылу сипаты.	әр түрлі карталардың мақсаттарын анықтайды;	1		1		мақсаты бойынша карталардың түрлері туралы презентация
7	Картографиялық проекциялар.	картографиялық проекциялардың түрлерін бағалайды ;	1		1		картографиялық проекциялардың түрлері
8	Географиялық карталардың түрлері. Географиялық карталардың градусық торы.	географиялық координаттарын анықтайды;	1		1		географиялық координаттарды анықтау бойынша әртүрлі есептер
9	Топографиялық карталар.	топографиялық картада әртүрлі жұмыс түрлерін орындайды;	1		1		топографиялық карта бойынша әртүрлі тапсырмалар
10	Сағаттық белдеулерінің картасы.	әртүрлі уақыт белдеулеріндегі уақытты анықтау есептерін шешу бойынша карталарды бағалайды және талдайды;	1		1		уақыт белдеулерінің картасы бойынша әртүрлі есептер
11	Жер беті құрылысының картасы.	номенклатура бойынша жер беті құрылысының картасын талдайды және жүйелейді;	1		1		жер бетінің құрылымы карталарының сипаттамасы бойынша кестелер құру. Климаттық карталарды талдау және жүйелеу.
12	Климаттық карталар.	Климаттық карталарды талдау және жүйелеу. Климаттық карталар бойынша климат туралы деректерді бағалайды және талдайды;	1		1		Климаттық карталардан деректердің сипаттамасы бойынша кестелер құру.
13	Құрлық сулары.	Құрлық сулары туралы деректерді географиялық карталар бойынша бағалайды және талдайды;	1		1		номенклатура бойынша сынақ - Құрлық суларының сипаттамасы бойынша кестелер құру

14	Жердің топырақ карталары.	Топырақ туралы деректерді карта бойынша бағалайды және талдайды;	1		1		топырақ сипаттамасы бойынша кестелер, схемалар құрастыру
15	Табиғи аймақтардың картасы.	Табиғи аймақтардың картасын бағалайды және талдайды;	1		1		табиғи аймақтардың сипаттамаларын карталар негізінде құрастыру
16	Экологиялық карталар	Жеке аудандардың экологиялық карталарын жасайды;	1		1		аудандардың экологиялық карталары
17	Халықтың тығыздығының карталары	карталар бойынша халықтың тығыздығы туралы деректерді бағалайды және талдайды;	1		1		жекелеген аудандар халқының тығыздығын сипаттау бойынша кестелер, схемалар құрастыру
18	Дүниежүзі халықтарының картасы	Әлем халықтары, халықтың тілдік құрамы туралы деректерді бағалайды және талдайды;	1		1		Әлем халықтарының сипаттамасы, халықтың тілдік құрамы бойынша кестелер, схемалар құрастыру
19	Дүниежүзінің саяси картасы	Дүниежүзінің саяси картасын талдайды;	1		1		Дүниежүзінің саяси картасы бойынша сынақ
20	Кешенді карталар	Жеке аудандардың кешенді карталарын талдайды;	1		1		аудандардың кешенді карталары
21	Экономикалық карталар. Отын Энергетикалық кешен карталары	карта бойынша ОЭК туралы деректерді бағалайды және талдайды;	1		1		ОЭК сипаттамасы бойынша кестелер, схемалар және карталар жасау
22	Металлургия карталары (қара)	Қара металлургияның сипаттамасы бойынша деректерді бағалайды және талдайды;	1		1		қара металлургияның сипаттамасы бойынша кестелер, схемалар мен карталар жасау
23	Металлургия карталары (түсті)	Түсті металлургияның сипаттамасы бойынша деректерді бағалайды және талдайды	1		1		түсті металлургияның сипаттамасы бойынша кестелер, схемалар және карталар жасау

24	Машина жасау карталары	Машина жасау кешенінің сипаттамасы бойынша деректерді бағалайды және талдайды;	1		1		машина жасау сипаттамасы бойынша кестелер, схемалар мен карталар жасау
25	Химия өнеркәсібінің карталары	Химия өнеркәсібінің сипаттамасы бойынша деректерді бағалайды және талдайды.	1		1		Химия өнеркәсібінің сипаттамасы бойынша кестелер, схемалар және карталар жасау
26	Жеңіл және тамақ өнеркәсібінің карталары	Тамақ және жеңіл өнеркәсіптің сипаттамасы бойынша деректерді бағалайды	1		1		Тамақ және жеңіл өнеркәсіптің сипаттамасы бойынша кестелер, схемалар және карталар жасау
27	Ауыл шаруашылығы карталары	Ауыл шаруашылығының сипаттамасы бойынша деректерді бағалайды және талдайды	1		1		ауыл шаруашылығының сипаттамасы бойынша кестелер, схемалар және карталар жасау
28	Көлік карталары	Көліктің сипаттамасы бойынша деректерді бағалайды және талдайды	1		1		көліктің сипаттамасы бойынша кестелер, схемалар мен карталар жасау
29	Экономикалық аудандардың карталары	Экономикалық аудандардың карталарын құрайды	1		1		экономикалық аудандардың карталары
30	Экономикалық карталар бойынша білімді жалпылау.	экономикалық карталар негізінде модельдейді, болжайды және бағалайды					жобаларды қорғау
31	Аэроғарыштық суреттер. Фото карталар. Картографиялық информатика	Аэроғарыштық суреттерді, фотокарталарды бағалайды және талдайды;	1		1		аэроғарыштық суреттердің сипаттамалары, фотокарталар
32	Картографиялық модельдеу	Картографиялық модель жасайды	1		1		картографиялық модель
33	Курс бойынша жобаларды қорғау	Жобаны дайындайды және қорғайды;	1		1		жобаны қорғау

34	Қорытынды сабақ	Курсты қорытындылайды	1		1		жобаларды қорғау
----	-----------------	-----------------------	---	--	---	--	------------------